

Monitor

Brede Welvaart

& de Sustainable Development Goals

2023

De brede welvaart 'hier en nu' heeft zich in de trendperiode (2015-2022) overwegend positief ontwikkeld

Brede welvaart 'hier en nu' betreft de persoonlijke kenmerken van mensen en de kwaliteit van de omgeving waarin zij leven. Subjectief welzijn, materiële welvaart, arbeid en vrije tijd, wonen, veiligheid en milieu laten een trendmatig stijgende of stabiele brede welvaart zien. In de thema's gezondheid en samenleving is het beeld echter gemengd.

Gunstige ontwikkeling van arbeid en inkomens maar er is een keerzijde

De brede welvaart 'hier en nu' groeit relatief sterk in het thema arbeid en vrije tijd. De langdurige werkloosheid daalt, terwijl de nettoarbeidsparticipatie en de tevredenheid van werknemers met werk stijgen. Het besteedbaar inkomen groeit eveneens. Deze gunstige ontwikkeling is zowel te zien bij objectieve indicatoren (onder meer vacaturegraad en werkloosheid), als bij belevingsindicatoren (waaronder tevredenheid met werk en zorgen om baanbehoud). Er is echter ook een toename van psychische vermoeidheid door werk (onder werkenden). In het meest recente jaar groeiden de zorgen over de financiële toekomst, en nam de tevredenheid met de hoeveelheid vrije tijd af. Nederland had in 2022 het hoogste percentage werknemers met een flexibele arbeidsrelatie van de EU-27.

De hoge materiële welvaart wordt geleidelijk duurzamer geproduceerd

Nederland heeft een van de hoogste inkomensniveaus in de EU en het besteedbaar inkomen groeit. De energie-intensiteit van de economie daalt, de grondstoffenproductiviteit stijgt, de duurzaamheid van voedselproductie verbetert en het binnenlands materialenverbruik is het laagste van de EU27. De broeikasgasemissies dalen, zowel in totaal als per inwoner en per euro bbp. De omvang van de milieusector en de recycling van gemeentelijk afval groeien. De hoeveelheid bedrijfsafval daalde in 2015-2022, al wordt een steeds kleiner deel van dit afval gerecycled. Ook de overheidsuitgaven aan klimaatmitigatie stijgen. Bovendien wordt Nederland economisch steeds minder afhankelijk van de export en is ook de afhankelijkheid van de energie-invoer afgenomen.

De betaalbaarheid van wonen staat onder druk

De werkelijke woninghuur, de prijsindex voor uitgaven aanschaf en bezit koopwoningen, de mediane ratio tussen verkoopprijs en vraagprijs, en de gemiddelde hypotheekschuld van huishoudens stijgen trendmatig. Met de totale woonquote (huur en koop) stond Nederland in 2021 23^e van de 25 EU-landen: gemiddeld bedroegen de woonkosten 23,9 procent van het besteedbaar inkomen. Het percentage mensen dat de woonlasten als zware last ervaart, neemt echter opvallend genoeg af en is binnen de EU-27 het laagst.

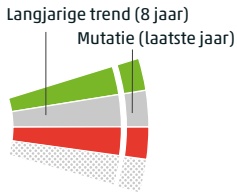
De samenleving is relatief sterk maar sociale participatie loopt terug

Nederland staat bij de samenlevingsindicatoren over het algemeen hoog in de EU-ranglijst. Met uitzondering van het vertrouwen in andere mensen zijn de trends in het thema samenleving echter stabiel of dalend. Contact met familie, vrienden of burens, vrijwilligerswerk, en het deel van de bevolking dat actief is in een vereniging lopen al jaren terug. Van de bevolking van 15 jaar en ouder heeft 66 procent vertrouwen in andere mensen, maar het vertrouwen in instituties is van 2021 op 2022 over de gehele linie sterk afgenomen. Nederland maakt wel grote sprongen voorwaarts in gendergelijkheid. Zo nemen de nettoarbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid van vrouwen toe, terwijl het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen kleiner wordt. Wel staat Nederland bijna onderaan de EU-ranglijst voor wat betreft het percentage vrouwen in managementposities (ruim een kwart). Ook de inkomensongelijkheid is laag in vergelijking met andere EU-landen en de vermogensongelijkheid neemt af.

Brede-welvaarttrends en SDG's 'hier en nu' in beeld

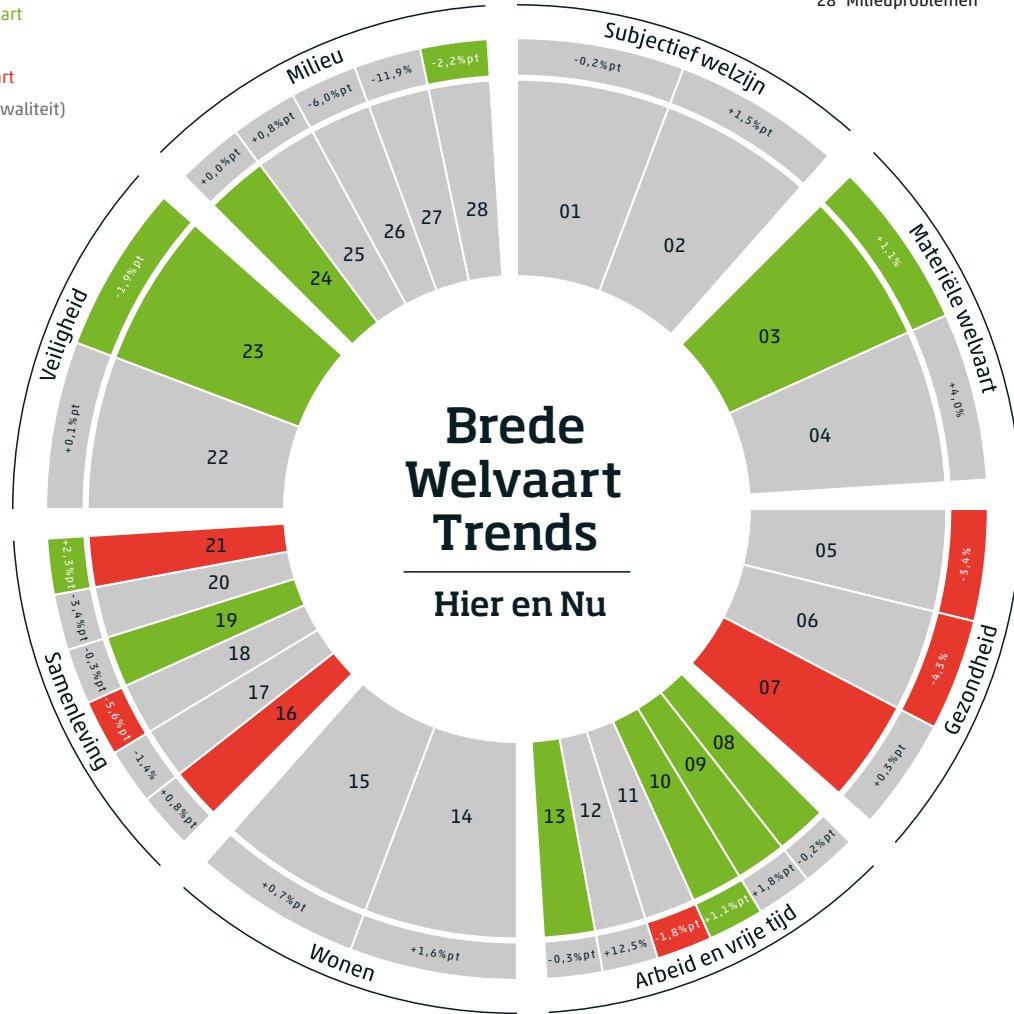
Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'hier en nu', gegroepeerd in acht thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

- Stijging Brede Welvaart
- Geen verandering
- Daling Brede Welvaart
- Onvoldoende data(kwaliteit)

01 Tevredenheid met het leven	10 Hoogopgeleide bevolking	19 Vertrouwen in andere mensen
02 Ervaren regie over het eigen leven	11 Tevredenheid met vrije tijd	20 Ontwikkeling normen en waarden
03 Mediaan besteedbaar inkomen	12 Tijdverlies door files en vertraging	21 Vrijwilligerswerk
04 Individuele consumptie	13 Tevredenheid met werk (werknemers)	22 Vaak onveilig voelen in de buurt
05 Gezonde levensverwachting mannen	14 Totale woonquote (huur en koop)	23 Slachtofferschap van misdaad
06 Gezonde levensverwachting vrouwen	15 Tevredenheid met woning	24 Beheerde landnatuur in NNN
07 Overgewicht	16 Contact met familie, vrienden of buren	25 Kwaliteit van zwemwater binnenwateren
08 Langdurige werkloosheid	17 Inspraak en verantwoordingsplicht	26 Stikstofdepositie en landnatuur
09 Netto-arbeidsparticipatie	18 Vertrouwen in instituties	27 Stedelijke blootstelling aan fijnstof (PM _{2,5})
		28 Milieuproblemen

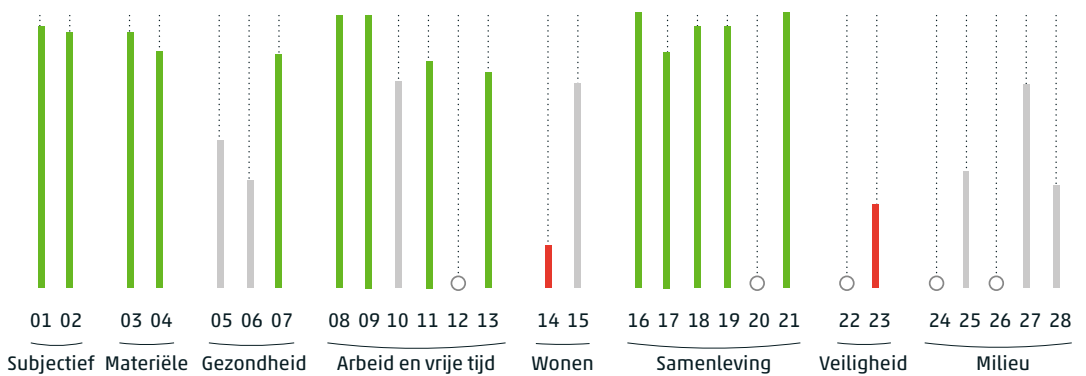

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

Legenda

- Bovenin EU-ranglijst
- Middenpositie
- Onderin EU-ranglijst
- Geen data

Verdeling van de brede welvaart 'hier en nu'

De brede welvaart 'hier en nu' is niet gelijk verdeeld over de bevolking. Vooral naar onderwijsniveau, naar herkomst/geboorteland en in iets mindere mate naar leeftijd zijn er veel verschillen. Tussen mannen en vrouwen is er weinig verschil.

Brede welvaart jongvolwassenen (25- tot 35-jarigen) blijft achter

Mensen van 25 tot 35 jaar hebben een lagere brede welvaart dan mensen uit andere leeftijdsgroepen, met name bij indicatoren over tevredenheid. Zij zijn minder dan gemiddeld tevreden. Ook doen zij relatief weinig aan vrijwilligerswerk, hebben ze niet veel vermogen, zijn ze relatief vaak slachtoffer van criminaliteit en ervaren ze vaak milieuproblemen in hun woonomgeving. Vergeleken met 2019 is het aandeel van jongvolwassenen die op meerdere aspecten van brede welvaart gunstige uitkomsten hadden fors afgenomen. Dat geldt ook voor de groep van 18 tot 25 jaar. Bij 45- tot 65-jarigen hebben de gunstige uitkomsten juist duidelijk de overhand.

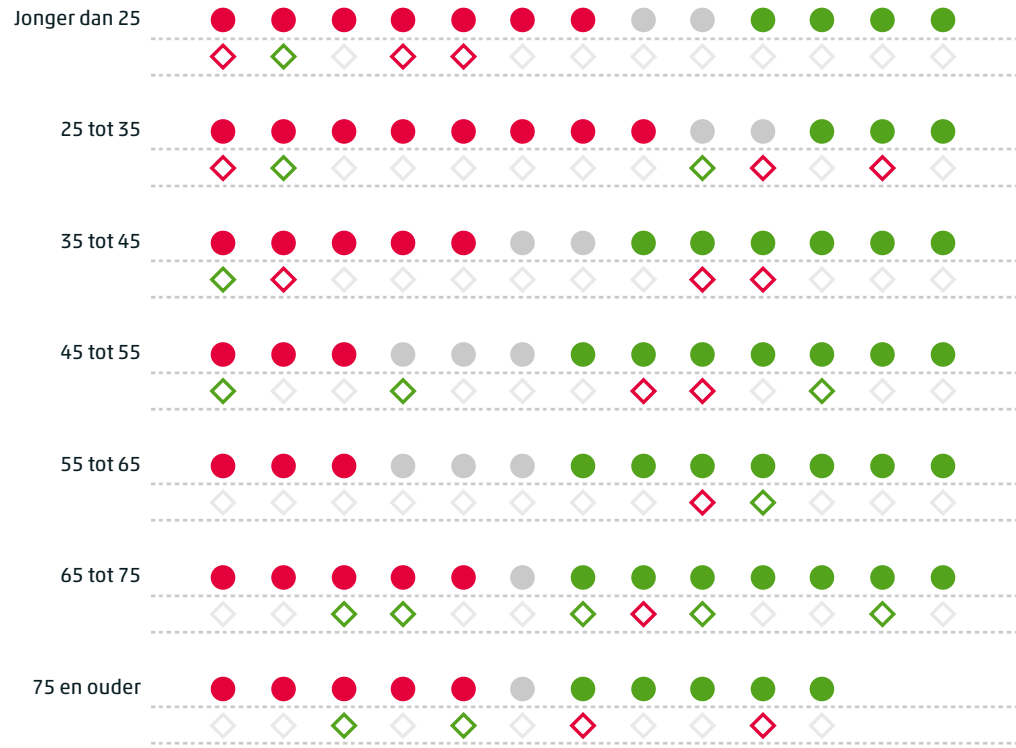
Grote verschillen in brede welvaart naar onderwijsniveau en herkomst/geboorteland

Laagopgeleiden en mensen die niet in Nederland geboren zijn of waarvan tenminste één ouder niet in Nederland geboren is hebben een lagere brede welvaart. Hogere brede welvaart is te zien bij hoogopgeleiden en bij mensen die in Nederland geboren zijn met ouders die daar ook geboren zijn.

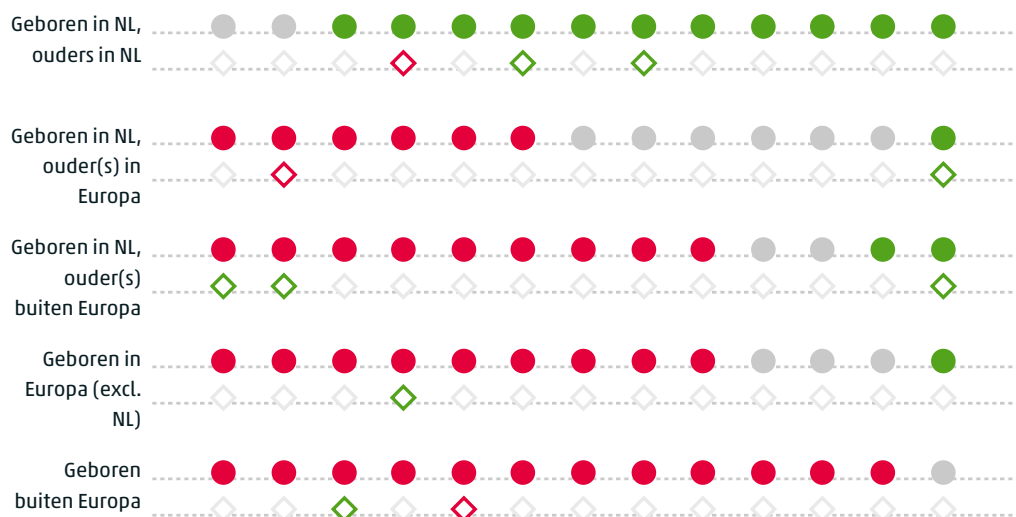
Verdeling van brede welvaart in meest recente jaar en ontwikkeling ten opzichte van 2019

Leeftijd

Herkomst/geboorteland

De bolletjes geven per indicator aan waar bevolkingsgroepen een significant hogere (groen) of lagere (rood) welvaart hebben dan het nationaal gemiddelde (grijs). De ruitjes geven aan of het cijfer van een bevolkingsgroep zich sinds 2019 bij een indicator gunstiger (groen) of ongunstiger (rood) heeft ontwikkeld dan het nationale gemiddelde.

In de brede welvaart 'later' gaan natuurlijk kapitaal en vertrouwen in instituties achteruit

Brede welvaart 'later' betreft de hulpbronnen die volgende generaties nodig hebben om een zelfde niveau van welvaart te kunnen bereiken als de huidige generatie. Deze hulpbronnen worden hier aangeduid als 'kapitaal'. Er zijn vier soorten kapitaal: economisch, natuurlijk, menselijk en sociaal.

Natuurlijk kapitaal gaat achteruit, hernieuwbare energie groeit

De kwaliteit van ecosystemen en biodiversiteit neemt af. Indicatoren voor biodiversiteit en waterkwaliteit laten een daling zien (fauna van het land, fauna van zoetwater en moeras, Rode Lijst Indicator, vogels kenmerkend voor de stad, vogels van het boerenland, en oppervlaktewater van goede chemische kwaliteit). Bij drie andere waterindicatoren is de trendmatige stijging van brede welvaart gestopt (zuiveringsrendementen van stedelijk afvalwater voor stikstof en fosfor, en de onttrekking van zoet oppervlaktewater). Alleen waterproductiviteit wijst op een stijgende brede welvaart. Het opgesteld vermogen voor hernieuwbare elektriciteit is daarentegen zeer sterk toegenomen. In 2020-2021 nam het toe met 20,1 procent. In 2018 stond Nederland nog 21^e op de EU-ranglijst, in 2021 8^e. Ook bij het stikstofoverschot per hectare cultuurgrond is een verbetering te zien: de trend is nu dalend. Het afnemende stikstofoverschot hangt vooral samen met lagere stikstofgehalten in gras en met een afnemende veestapel. Vergeleken met andere EU-landen is het stikstofoverschot in Nederland wel zeer hoog.

Sociaal kapitaal is sterk maar het vertrouwen in publieke instituties is recent fors teruggelopen

Het sociaal kapitaal is groot: het vertrouwen in andere mensen is aanzienlijk (2^e van 19 EU-landen in 2020) en stijgt. De trendmatige stijging van het vertrouwen in instituties (politie, rechters en Tweede Kamer) is veranderd in een stabiele trend. Echter, het vertrouwen in politie, het leger, de pers, rechters, ambtenaren, de gemeenteraad, de EU, en vooral de Tweede Kamer is van 2021 op 2022 significant gedaald, evenals het vertrouwen in grote bedrijven. De overheid zet minder middelen in, wat te zien is aan de daling van het aantal politiebeambten per 100.000 inwoners en van de overheidsuitgaven aan algemeen overheidsbestuur als percentage van het bbp. Vertrouwen in de rechtsorde en de corruptieperceptie-index dalen eveneens. In vergelijking met andere EU-landen is het deel van de bevolking dat zich ziet als lid van een gediscrimineerde groep relatief groot.

Economisch kapitaal is hoog maar vergrijzing zet de financiële houdbaarheid onder druk

De gemiddelde schuld per huishouden neemt trendmatig toe. Tegenover schulden staan bezittingen: het doorsnee vermogen per huishouden neemt eveneens toe. Door vergrijzing staat de financiële houdbaarheid onder druk. Het aantal pensioengerechtigden per 100 actieve deelnemers in pensioenfondsen en het aandeel van pensioenpremies in de beloning van werknemers stijgen.

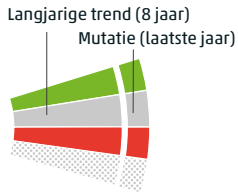
Menselijk kapitaal groeit

Het aandeel van hoogopgeleiden in de bevolking en het gemiddeld gewerkt aantal uren per inwoner nemen trendmatig toe. Het aantal gewerkte uren in het onderwijs neemt eveneens toe, terwijl het percentage voortijdige schoolverlaters daalt. Digitale vaardigheden van de bevolking behoren tot de hoogste in de EU-27.

Brede-welvaarttrends (BWT) 'later' in beeld

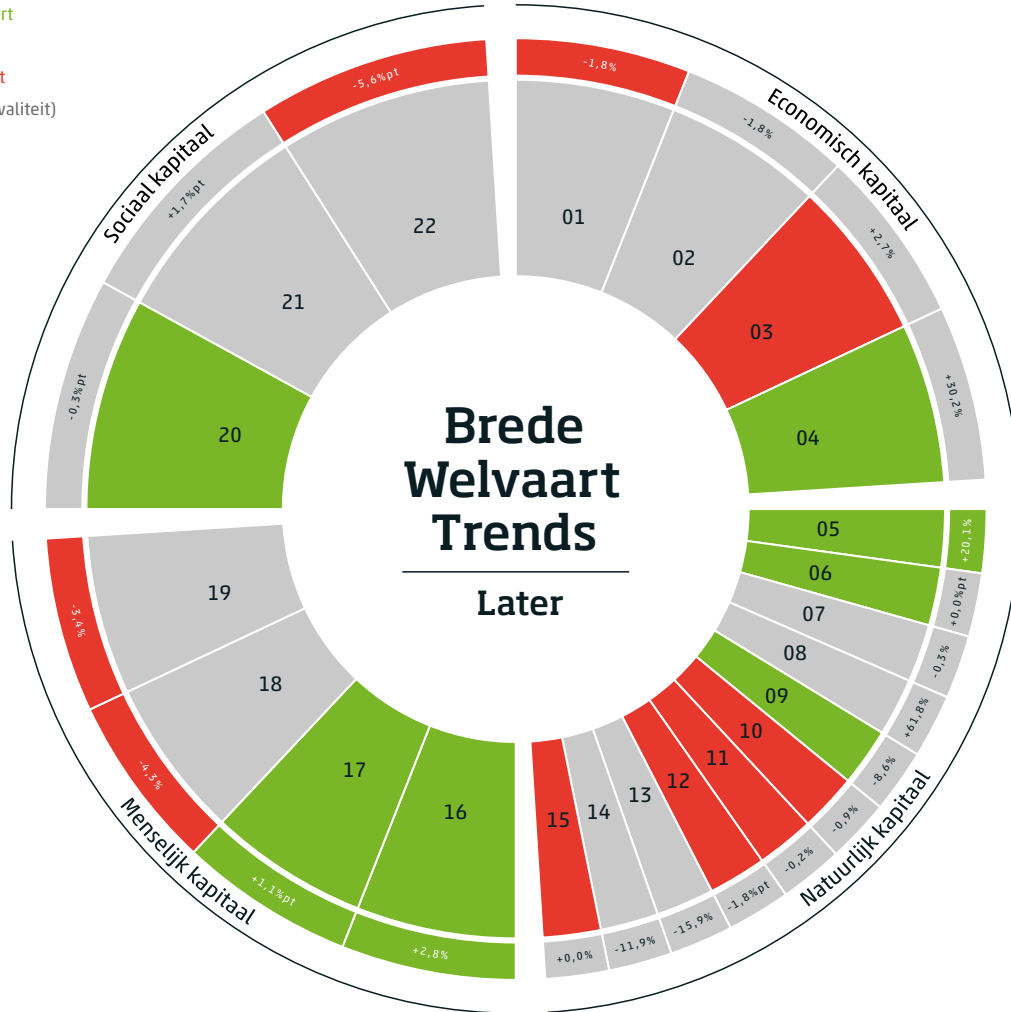
Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'later', gegroepeerd in vier thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

- Stijging Brede Welvaart
- Geen verandering
- Daling Brede Welvaart
- Onvoldoende data(kwaliteit)

01 Fysieke kapitaalgoederenvoorraad	08 Fosforoverschot	15 Cumulatieve CO ₂ -emissies
02 Kenniskapitaalgoederenvoorraad	09 Stikstofoverschot	16 Gewerkte uren
03 Gemiddelde schuld per huishouden	10 Fauna van het land	17 Hoogopgeleide bevolking
04 Mediaan vermogen van huishoudens	11 Fauna van zoetwater en moeras	18 Gezonde levensverwachting vrouwen
05 Opgesteld vermogen hernieuwbare elektriciteit	12 Oppervlaktewater van goede chemische kwaliteit	19 Gezonde levensverwachting mannen
06 Beheerde landnatuur in NNN	13 Onttrekking grondwater	20 Vertrouwen in andere mensen
07 Groen-blauwe ruimte, exclusief reguliere landbouw	14 Stedelijke blootstelling aan fijnstof (PM _{2,5})	21 Discriminatiegevoelens
		22 Vertrouwen in instituties

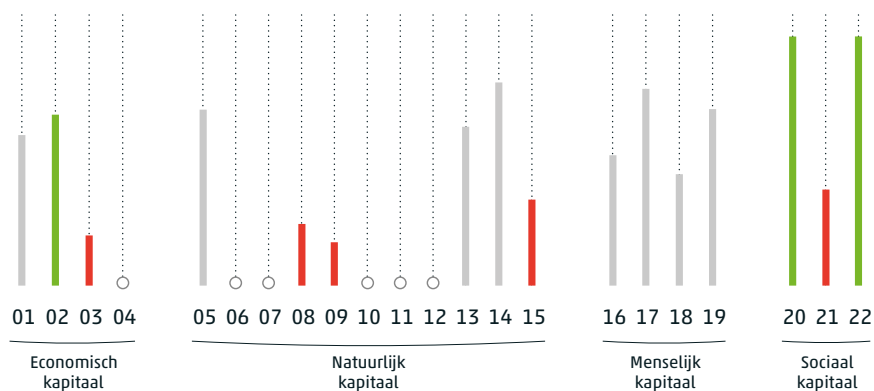

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

Legenda

- Bovenin EU-ranglijst
- Middenpositie
- Onderin EU-ranglijst
- Geen data

Brede welvaart 'elders' stijgt overwegend

Brede welvaart 'elders' betreft de effecten van de keuzes die Nederlanders maken op banen, inkomens, (niet-hernieuwbare) hulpbronnen en het milieu in andere landen. De monitor besteedt bijzondere aandacht aan de 46 armste landen in de wereld, de 'least developed countries' (LDC's). Tien van de twintig indicatoren wijzen op stijgende brede welvaart, slechts één op dalende brede welvaart. Hier zijn in het meest recente jaar grote mutaties te zien. Onder invloed van de geopolitieke spanningen (de oorlog in Oekraïne) zijn verschuivingen in de handelsstromen opgetreden. Verder speelt de sterke prijsstijging in 2022 een rol bij de toegenomen waarde van de invoer.

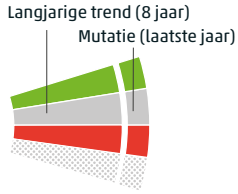
Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2023. De indicatoren in de 2023-editie van de monitor zijn bijgewerkt tot 22 maart 2023. Op de website van het CBS is alle onderliggende informatie toegankelijk gemaakt, inclusief een technische toelichting en tabellen met de gebruikte data.

Brede-welvaartstrends (BWT) 'elders' in beeld

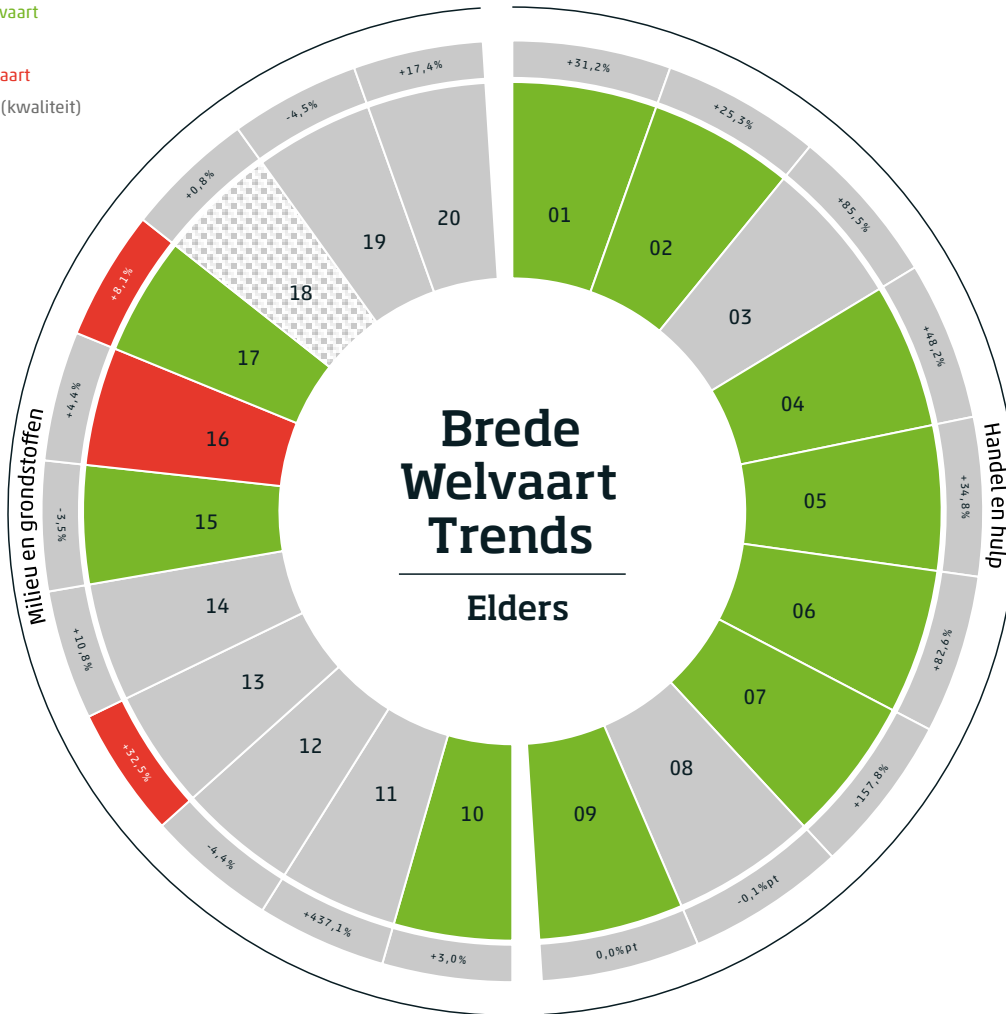
Onderstaande cirkel visualiseert de trendmatige ontwikkeling en de meest recente verandering van alle indicatoren die bij elkaar het beeld vormen in de dimensie 'elders', gegroepeerd in twee thema's. Daaronder wordt van dezelfde indicatoren aangegeven hoe Nederland het doet in vergelijking met de andere EU-landen.

Legenda

01 Invoer van goederen totaal	08 Ontwikkelingshulp	15 Invoer niet-metaal mineralen uit LDC's
02 Invoer van goederen uit Europa	09 Overdrachten	16 Invoer biomassa
03 Invoer van goederen uit Afrika	10 Invoer fossiele energiedragers	17 Invoer biomassa uit LDC's
04 Invoer van goederen uit Amerika	11 Invoer fossiele energiedragers uit LDC's	18 Landvoetafdruk
05 Invoer van goederen uit Azië	12 Invoer metalen	19 Grondstofvoetafdruk
06 Invoer van goederen uit Oceanië	13 Invoer metalen uit LDC's	20 Broeikasgasvoetafdruk
07 Totale invoer uit LDC's	14 Invoer niet-metaal mineralen	

- Stijging Brede Welvaart
- Geen verandering
- Daling Brede Welvaart
- Onvoldoende data(kwaliteit)

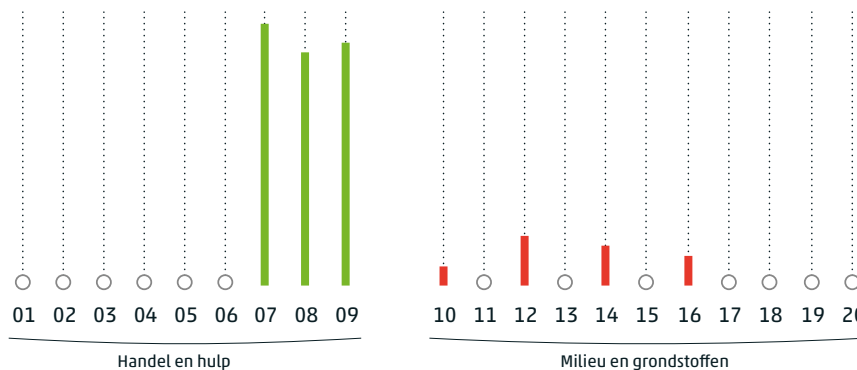

Positie in EU

De balken geven de positie aan van Nederland in de Europese Unie per indicator.

Legenda

- Bovenin EU-ranglijst
- Middenpositie
- Onderin EU-ranglijst
- Geen data

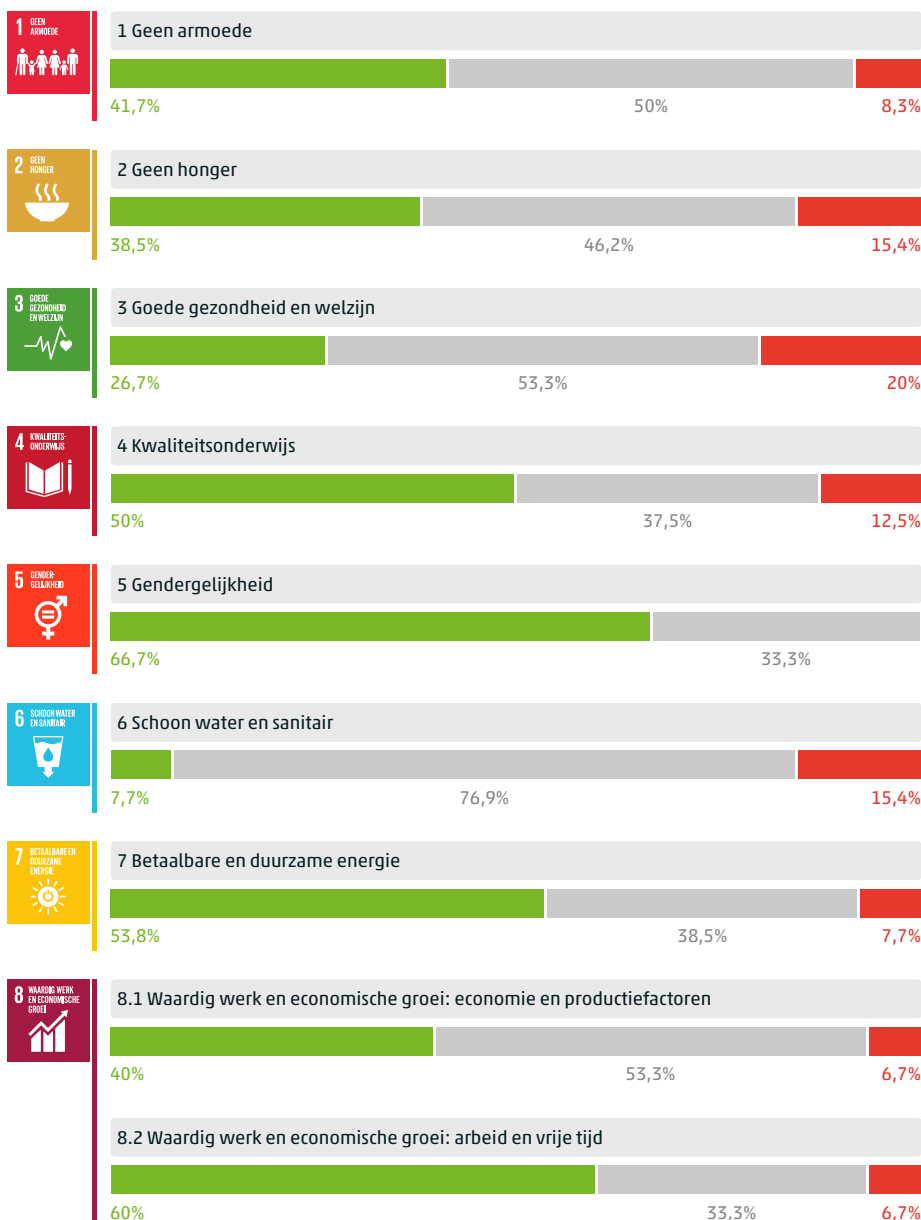

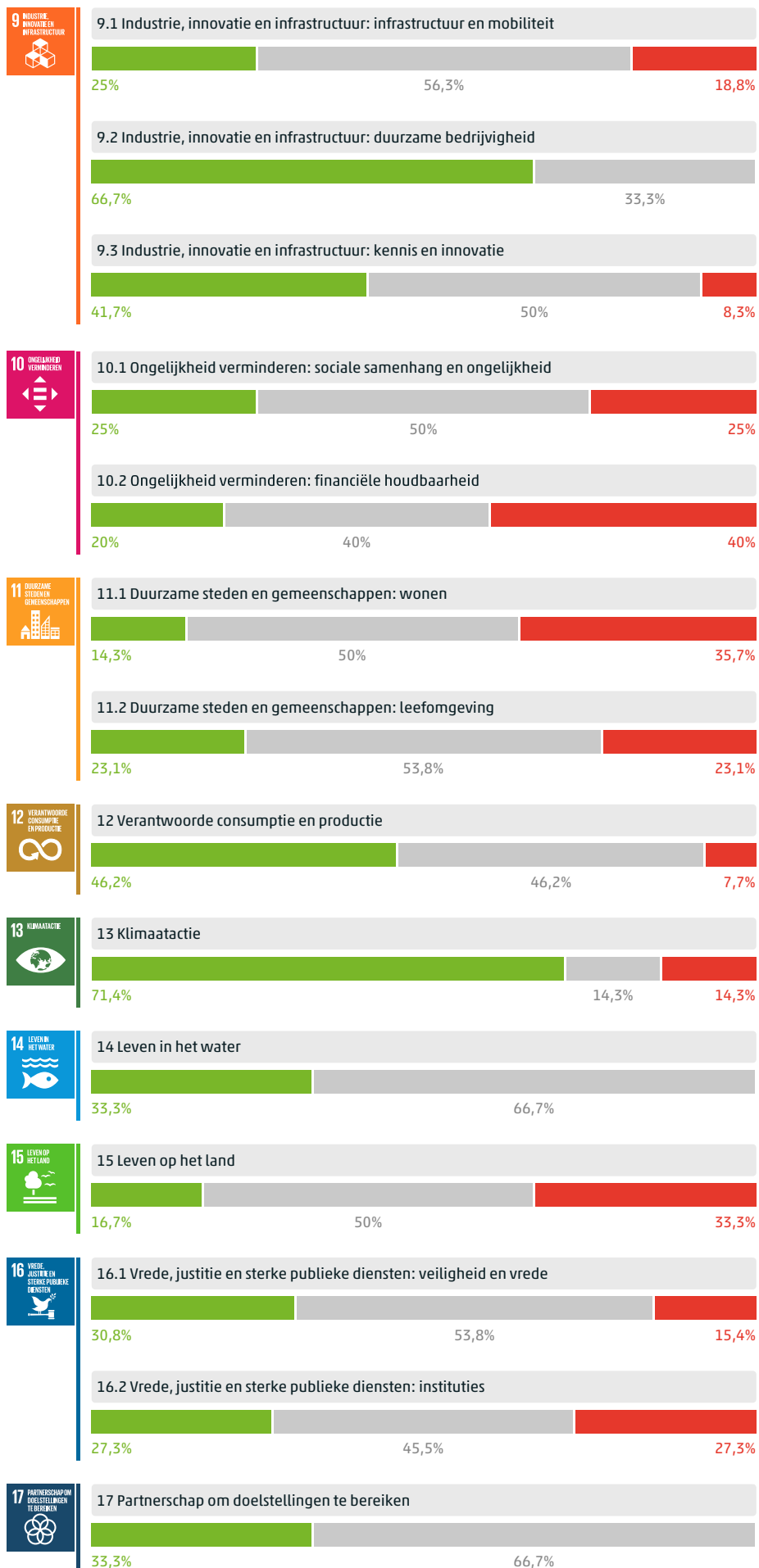
Sustainable Development Goals

De 17 SDG's zijn in 2015 door de Verenigde Naties vastgesteld. Regeringsleiders van 193 landen committerden zich aan deze agenda voor duurzame ontwikkeling die loopt tot 2030. We zijn inmiddels over de helft van de termijn waarbinnen de doelen gehaald moeten zijn. Meer dan de helft van de indicatoren beweegt zich in de richting van hogere brede welvaart in gendergelijkheid (SDG 5), betaalbare en duurzame energie (SDG 7), arbeid en vrije tijd (SDG 8.2), duurzame bedrijvigheid (SDG 9.2) en klimaatactie (SDG 13). Een kwart of meer van de indicatoren beweegt zich in de richting van lagere brede welvaart bij sociale samenhang en ongelijkheid (SDG 10.1), financiële houdbaarheid (SDG 10.2), wonen (SDG 11.1), leven op het land (SDG 15) en instituties (SDG 16.2).

Trends in Nederland van de 17 SDG^{plus}-doelstellingen

Deze figuur toont per doelstelling het aandeel in het totale aantal gemeten indicatoren.

Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of van die van mensen elders in de wereld.

Voor wat er **feitelijk** gebeurt

